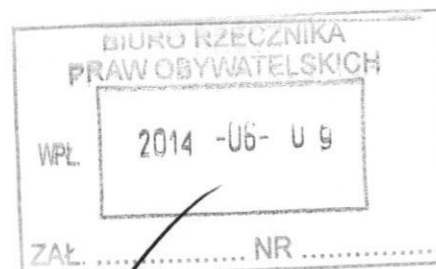

DWOIP-I-072-7/14

Pani

Irena Lipowicz

Rzecznik Praw

Obywatelskich

*Szanowne**Pani**Rzecznik!*

W odpowiedzi na pismo z dnia 14 maja 2014 r. KMP.571.26.2014.MMa w sprawie dostosowania infrastruktury jednostek penitencjarnych i placówek dla nieletnich dla potrzeb osób niepełnosprawnych fizycznie, uprzejmie informuję, co następuje:

Zakaz tortur i okrutnego, niehumanitarnego czy poniżającego karania lub traktowania ma charakter absolutny i bezwzględny. Przepisy nie dopuszczają tu żadnych wyjątków lub wyłączeń. Powyższe uregulowania, co oczywiste, odnoszą się również, do osób niepełnosprawnych fizycznie odbywających karę pozbawienia wolności w jednostkach penitencjarnych oraz nieletnich przebywających w placówkach dla nieletnich.

Problematyka przystosowania wszystkich jednostkach penitencjarnych do potrzeb osadzonych niepełnosprawnych nie może być rozpatrywana bez uwzględnienia możliwości finansowych państwa, ilości i rodzaju budynków pozostających w zasobie więziennictwa i wynikających z tego barier architektonicznych, racjonalności wykorzystania miejsc zakwaterowania jak również oceny racjonalności-rzeczywistej potrzeby dostosowania wszystkich jednostek

penitencjarnych do potrzeb osadzonych niepełnosprawnych fizycznie, kiedy ogólna ich liczba tj. osadzonych poruszających się na wózku inwalidzkim (około 60 osób) oraz poruszających się o kulach łokciowych nie przekracza kilkuset osób.

Należy przy tym mieć na uwadze, iż gwarancją przestrzegania praw osób niepełnosprawnych fizycznie w przypadku naruszenia indywidualnych praw osób pozbawionych wolności jest system zażaleń, skarg, wniosków, próśb osadzonych rozpatrywanych w trybie i na zasadach określonych w przepisach Kodeksu Karnego Wykonawczego oraz wydanych na jego podstawie przepisów wykonawczych w tym rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 sierpnia 2003 r. w sprawie sposobów załatwiania wniosków, skarg i próśb osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych (Dz. U. 2013. 467t.j.).

Realizacja praw skazanych niepełnosprawnych do traktowania w sposób humanitarny z poszanowaniem przyrodzonej godności człowieka jest realizowana poprzez umożliwienie w/wym. odbywania kary w sposób najmniej uciążliwy. Ze względu na przepisy prawne wynikające z Kodeksu Karnego Wykonawczego i aktów wykonawczych przy rozmieszczeniu osadzonych poza faktem niepełnosprawności muszą być wzięte pod uwagę m. innymi takie okoliczności, jak klasyfikacja (skazany, tymczasowo aresztowany) oraz typ zakładu karnego (zamknięty, półotwarty, otwarty) lub areszt śledczy, uwzględnienie decyzji organu, do którego osadzony pozostaje w dyspozycji w związku z realizacją czynności procesowych, konieczność zapewnienia osadzonym bezpieczeństwa osobistego. Zgodnie z dyspozycją art. 110 § 4 kkw oraz § 11 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 sierpnia 2003 roku w sprawie regulaminu organizacyjno-porządkowego wykonywania kary pozbawienia wolności (Dz. U. 2003.152. 1493) przy wykonywaniu kary pozbawienia wolności wobec stwierdzonej niepełnosprawności fizycznej osadzonego wymaga się od administracji jednostki penitencjarnej takiego umieszczenia w celi, aby jego uprawnienia do korzystania z przysługujących mu praw np. spacerów czy też dostępu do lekarza nie było

iluzoryczne. Wiąże się to z koniecznością przystosowania cel, ciągów komunikacyjnych, spacerników, bibliotek, świetlic do wymogów i standardów pozwalających niepełnosprawnym do w miarę normalnego funkcjonowania. Tego rodzaju cele i prace adaptacyjne w jednostkach penitencjarnych były i są wykonywane.

Uwzględniając powyższe kryteria Służba Więzienna przy rozmieszczaniu, w miarę istniejących możliwości, kieruje się zasadą, aby skazani niepełnosprawni fizycznie byli umieszczani w celach do tego przystosowanych na parterze, z samodzielnym dostępem do świetlic, spacerników, łaźni oraz ambulatoriów więziennych

Informuję, że Służba Więzienna dysponuje 156 jednostkami penitencjarnymi. W 58 jednostkach funkcjonują wyodrębnione cele dla osób niepełnosprawnych fizycznie w tym poruszających się na wózkach inwalidzkich (91 cel mieszkalnych przystosowanych do zakwaterowania 270 osób). Potrzeby osób niepełnosprawnych fizycznie uwzględniane są przy realizacji aktualnych zadań inwestycyjnych (budowa nowych obiektów, remonty).

Osoby poruszające się na wózkach inwalidzkich, co do zasady przebywają w celach mieszkalnych przystosowanych dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich i mają w zasadzie możliwość samodzielnego (bez pomocy osób trzecich) korzystania z łaźni, widzeń, spaceru, ambulatorium oraz kącia sanitarnego i toalety.

W przypadku osób korzystających na stałe z kul łokciowych we wszystkich przypadkach mogą one samodzielnie korzystać ze spaceru, łaźni, widzeń, ambulatorium oraz kącia sanitarnego wraz z toaletą.

Niepełnosprawni tak jak pozostali osadzeni mają prawo do odpowiednich - ze względu na zachowanie zdrowia - świadczeń zdrowotnych (art. 102 pkt 1 k.k.w.).

Szczegółowe warunki, zakres i tryb udzielania świadczeń zdrowotnych osadzonym, w tym osobom niepełnosprawnym fizycznie przez podmioty lecznicze dla osób pozbawionych wolności określa *rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 14*

czerwca 2012 r. w sprawie udzielania świadczeń zdrowotnych przez podmioty lecznicze dla osób pozbawionych wolności(Dz. U. 2012.738). Jako zasadę przyjmuje ono, że świadczeń zdrowotnych osobom pozbawionym wolności udzielają podmioty lecznicze dla osób pozbawionych wolności.

W każdej spośród 156 jednostek penitencjarnych osadzeni niepełnosprawni, mogą korzystać z opieki medycznej świadczonej przez więzienne podmioty lecznicze. Podmiotami tymi są: ambulatoria z izbami chorych (156 ambulatoriów) oraz szpitale więzienne (13) ze specjalistycznymi oddziałami szpitalnymi (37).

Stały nadzór nad przestrzeganiem praw osób osadzonych (w tym osób niepełnosprawnych fizycznie) sprawuje sędzia penitencjarny. Do jego kompetencji należy kontrola warunków, w jakich odbywają oni karę pozbawienia wolności. W tym celu sędzia penitencjarny m. innymi wizytuje zakłady karne, areszty śledcze oraz inne miejsca, w których przebywają osoby pozbawione wolności.

Sytuacja osób niepełnosprawnych fizycznie odbywających karę pozbawienia wolności pozostaje w stałym zainteresowaniu Ministerstwa Sprawiedliwości. Okresowo monitorowana jest liczba oraz warunki, w jakich osoby te odbywają karę pozbawienia wolności. W szczególności, czy osoby te umieszczane są w celach przystosowanych dla potrzeb tych osób oraz, czy mają możliwość swobodnego (bez pomocy osób trzecich) korzystania z łaźni, widzeń, spaceru, ambulatorium oraz kąpielarni i toalety.

Wyrazem wagi, jaka jest przykładana do przestrzegania praw osób niepełnosprawnych fizycznie przebywających w jednostkach penitencjarnych jest fakt objęcia w ogólnych kierunkach nadzoru administracyjnego wyznaczonych przez Ministra Sprawiedliwości na 2014 r. a wykonywanych przez prezesów sądów apelacyjnych tematyki wykonywania orzeczeń karnych czynnościami nadzorczymi w zakresie stanu opieki medycznej i sanitarnej w jednostkach penitencjarnych (także w zakresie respektowania uprawnień osadzonych), ze szczególnym uwzględnieniem osób niepełnosprawnych ruchowo (głównie poruszających się na

wózkach inwalidzkich lub o kulach ortopedycznych) i warunków bytowych, w jakich te osoby przebywają.

Problematyka przestrzegania praw osób niepełnosprawnych fizycznie jest sukcesywnie przedstawiona na naradach z przewodniczącymi wydziałów penitencjarnych, dyrektorami okręgowych inspektoratów Służby Więziennej oraz przedstawicielami Centralnego Zarządu Służby.

W kwestii dotyczącej dostosowania budynków więziennych do potrzeb osób niepełnosprawnych fizycznie, uprzejmie informuję, że sukcesywnie, w dostosowaniu do realnych potrzeb, podejmuje się działania na rzecz tych osób mające na celu likwidację barier architektonicznych w istniejących już obiektach, jak i na terenach im przyległych.

Wszystkie nowo budowane obiekty Służby Więziennej są realizowane m.in. zgodnie z unormowaniami art. 5 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 07.07.1994 r. Prawo budowlane (t.j. Dz. U. z 2013 r. poz. 1409 z późn. zm.), przy uwzględnieniu przepisów wynikających z rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz. U. z 2002 r. Nr 75, poz. 690 z późn. zm.). Podkreślić należy, że przy budowie nowych pawilonów penitencjarnych każdorazowo uwzględnia się miejsca zakwaterowania dla osób niepełnosprawnych.

Obecnie obowiązujące przepisy ustawy *Prawo budowlane* w odniesieniu do obiektów już istniejących, nie zawierają obowiązku dostosowania ich do potrzeb osób niepełnosprawnych fizycznie, gdyż obowiązek utrzymania i użytkowania budynków w należytym stanie odnosi się wyłącznie do stanu pierwotnego budynku (art. 61 pkt 1 z zw. z art. 5 ust. 2 ustawy *Prawo budowlane*).

Wobec powyższego regulacje ustawy *Prawo budowlane* oraz wydane na jej podstawie przepisy wykonawcze odnoszą się nie do obiektów już istniejących, ale do sytuacji, gdy inwestor zamierza wykonać roboty budowlane, wpływające na zmianę warunków technicznych obiektu tj., rozpocząć budowę nowego obiektu

budowlanego, jego rozbudowy, odbudowy, nadbudowy lub przebudowy istniejącego obiektu budowlanego. Tylko takich sytuacji dotyczą wyłączenia obowiązku uwzględnienia potrzeb osób niepełnosprawnych przy budowie zakładów karnych i aresztów śledczych (§ 16 ust. 2, § 55 ust. 2 i § 61 ust. 2). Dotychczas Minister Infrastruktury utrzymywał, iż uprawnienie wyłączenia niektórych wymagań technicznych w odniesieniu do zakładów karnych i aresztów śledczych wynika z zaliczenia ich do budynków służących bezpieczeństwu państwa na podstawie przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 24 sierpnia 2004 r. *w sprawie określenia rodzajów nieruchomości uznawanych za niezbędne na cel obronności i bezpieczeństwa państwa* (Dz.U. z 2004 r. Nr 207, poz. 2107, z późn. zm.).

Nie mniej jednak dostrzegając potrzebę zmiany przepisów zobowiązał się przekazać, po konsultacji z Ministrem Sprawiedliwości, Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Budowlanego pogłębioną analizę rozwiązań w zakresie ochrony praw osób niepełnosprawnych w celu ich uwzględnienia w obecnie opracowywanym Kodeksie Urbanistyczno-Budowlanym.

Niezależnie jednak od istniejących przepisów prawa wewnętrznego w tym zakresie należy zauważyć, iż kwestia ochrony godności i przestrzegania praw osób niepełnosprawnych pozostaje w stałym zainteresowaniu Ministerstwa Sprawiedliwości.

Przywołane wyżej przepisy prawa budowlanego odnoszą się w tym samym zakresie do dostosowania infrastruktury zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich dla potrzeb osób niepełnosprawnych. Dotychczas nie było przypadku, aby nieletni z niepełnosprawnością fizyczną został umieszczony w tego typu placówce.

Okoliczność powyższa powoduje, że w chwili obecnej nie dochodzi do naruszenia praw tej kategorii osób. Nie mniej jednak hipotetyczność zaistnienia takiego rodzaju przypadku uzasadnia dostosowanie jednego zakładu poprawczego i jednego schroniska do potrzeb osób niepełnosprawnych.

Tego rodzaju prace adaptacyjne obecnie trwają przy rozbudowie Zakładu Poprawczego w Tarnowie (przewidywany termin zakończenia prac koniec 2014 r.) oraz zostały wykonane w Schronisku dla Nieletnich w Dominowie (wykonano dojazd do budynku głównego, wejście do budynku administracyjnego z poziomu 0, przystosowano dwie toalety).

Ministerstwo Sprawiedliwości od lat podejmuje i będzie kontynuować działania mające na celu pełną realizację zasady humanitaryzmu i poszanowania godności ludzkiej, będącej treścią art. 4 k.k.w. Wyrazem tych starań są dotychczasowe dokonania w tym dostosowanie w 58 jednostkach penitencjarnych 91 cel mieszkalnych dla potrzeb 270 osób niepełnosprawnych fizycznie.

Doceniając wagę poruszanej kwestii należy mieć na uwadze skalę istniejącego problemu, kiedy na ponad 80 000 osób pozbawionych wolności jedynie 59 osób porusza się na wózkach inwalidzkich.

W jednostkach, w których przebywają osoby tej kategorii dokonano również takich zmian budowlanych i organizacyjnych, aby osoby niepełnosprawne fizycznie miały swobodny dostęp do ambulatorium, sali widzeń, spaceru czy też łaźni. Nadmienić przy tym należy, iż również w przypadku transportu osoby niepełnosprawnej na polecenie organu dysponującego (sądu lub prokuratury) administracja służby więziennej każdorazowo uwzględnia rodzaj środka transportu oraz warunki miejsca przeznaczenia osadzonego pod kątem potrzeb osób niepełnosprawnych fizycznie.

Jerzy Kozdroń

z upoważnienia
MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI

Jerzy Kozdroń
SEKRETARZ STANU

MINISTERSTWO SPRAWIEDLIWOŚCI

Departament Wykonania Orzeczeń i Probacji

Dwoip.i-092-7/14/8

UMP: 140606-00931

BIURO RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH	
WPL.	2014 -Ub- U 9
ZAL.	NR .....

Pani

Irena Lipowicz

Rzecznik Praw Obywatelskich

Al. Solidarności 77

00-090 Warszawa

Wyprodukowano w 2013 roku. Termin trwałości Kleju 2 lata.

1 3352

Skład | wykonanie:

SAMIN / DRUK Sp. z o.o.

biuro.bzowa@samindruk.com.pl
www.samindruk.com.pl